

Modlitba ľahká ako pierko

Na príklade textu Milana Rúfusa *Anjeličku, môj strážničku*, ktorý ilustrovala Jana Kiselová-Siteková

Martina Petříková, Filozofická fakulta PU, mpetrikova9@gmail.com

Kľúčové slová: básnická modlitba, básnický obraz, obraz, dialóg medzi slovom básnika a obrazom, duchovná a estetická hodnota, motív anjela, dieťaťa, výtvarná reč

Keywords: poetic prayer, poetic image, image, dialogue between a word and the image, spiritual and aesthetic value, angel theme, child theme, art speech

Obrázok, obraz považuje Jana Kiselová-Siteková za *rovnocenného partnera textu*. V súvislosti s ilustrovaním zbierky básní Milana Rúfusa *Anjeličku, môj strážničku* (2008) hovorí: „*Otvorila som si text – veršičky číre ako kvapka rosy – a čítam. – Koľko sneh má vločiek, toľko pozná starká naša krásnych rozprávočiek. – A vznikla dvojstrana. S kalichmi kvetov a v nich vločky – rozprávočky. Nikdy som sa osobne nestretla s pánom Rúfusom. Jeho reakcie na moje ilustrácie, ktoré som očakávala s trochou úzkosti, mi tlmočila pani Števková. Vraj ho zaujala moja drobnokresba a miniatúrna plocha na vyjadrenie silnej myšlienky. Moje „kresbomalby“ na mnohokrát vypranom plátenku mu pripomínali Liptov. A to ma veľmi potešilo, pretože keď si ho vystriem a pripravím na prácu, tiež myslím na domov*“ (Bábiková, 2009). Kniha veršov určená predovšetkým pre detského recipienta, no nielen preňho, bola vydaná vo vydavateľstve BUVIK v roku 2008 a je komponovaná ako partnerský rozhovor básnika a ilustrátorky. Zbierka veršov pozostáva z Venovania a z jedenástich básní, ktoré sú „otvárané“ úvodnými slovami modlitby určenej pre najmenšie deti – *Anjeličku, môj strážničku, opatruj moju dušičku...* V básňach sa obmieňa motív, objekt záujmu a modlitby, za ktorý sa básnický subjekt modlí spolu s dieťaťom. Ide o prosebné básnické modlitby či o modlitby básne za mamičku, otecka, sestričku, bračeka, za babičku a starkého, teda za členov rodiny, ale aj za prírodné skutočnosti, za jablonku, hviezdičku, slniečko a za Zemičku. Básnik postupuje od známeho, najbližšieho, citovo najdôležitejšieho k (s)poznávanému v širšom okruhu a súvislostiach, k univerzálnejšiemu. Subjekt básne oslovuje a obracia sa v druhej osobe na strážneho anjela ako na duchovnú bytosť reprezentujúcu transcendentný moment vo svete. Chápe ho ako prostredníka medzi nebom a zemou. Centrálné motívy anjela a dieťaťa, prosebnej modlitby a básne sa rozrastajú o ďalšie motívy významovo späté s detstvom, no nie sú stvárnené len slovom, ale aj obrazom. Ide o „kresbomalbu“ charakterizovanú ako techniku, ktorá sa v prípade Jany Kiselovej-Sitekovej vyznačuje *jemnou farebnosťou a ľahkými líniami, vyjadrujúcimi čistotu a bezbrannosť detského sveta a ktoré zároveň mlčky pripomínajú, že ho treba stále ochraňovať* (ibid., 2009). Z výtvarného hľadiska dominuje obraz anjela a dieťaťa, ktoré sú zobrazované vedľa seba, v dotykovej vzdialenosti, ale aj v dotyku dlaní (pozri Rúfus, 2008, s. 2 – 3). Z kompozičného hľadiska ide o centrálnu postavu obrazu, stvárnené na horizontále a v harmonickom vzťahu vyjadrenom číslom dva, čo asociove pokoj. Rovnako je to s farebnosťou obrazu. Farby vstupujú do vzťahov a navodzujú ideálnu komplementárnosť (červená – zelená, oranžová – modrá...), ba v priestore vystupujú teplé farby do popredia a potvrdzujú dôležitosť stvárnovaných figúr. Hrajúce sa deti sú zobrazované vedľa seba vo väčšom počte podobne ako anjeli, ktorí sa vznášajú. Využíva sa aj multiplikácia, znásobovanie počtu stvárneného objektu, napr. na predsádke, dvojliste spájajúcom knižný blok s obalom knihy. Ďalej je to obraz rodiny, kolisky, bábky a hračiek i fantastických rozprávkových bytostí (z rozprávok o princeznej na hrášku, o Palculienke, o Dlhom, Bystrozrakom a Širokom, z príbehov o Guliverovi a pod.), vtácat (sýkoriek,

lastovičiek, volaviek, sojky, rybárika, havrana a pod.), zvieratiek (sobov, mačiek, psíkov a pod.), kvetov a listov stromu (jablonky), lúčnych kvetov (pastierskej kapsičky, margarétok, žltých i červených lúčnych kvetín), trávy a mora, hviezdičky a slnka, snehových vločiek a mračien, neba a zeme či modlitby symbolizovanej obrazom zopätých dlaní anjela, anjelských krídel. Nebo a zem sú uvádzané do rovnocenného vzťahu, nebo sa zrkadlí¹ vo vode alebo sa jej podobá a naopak (pozri Rúfus, 2008, s. 36). Svet je tvorený nebom, zemou i vodou, zem je zaplnená deťmi a ostatnými stvoreniami v súlade so stvoriteľským zámerom, priestor medzi nebom a zemou je vyplňaný anjeli a rozprávkami (pozri Rúfus, 2008, s. 16 – 17, s. 24 – 27) a tí a tie v podobe dobra pre deti dokážu spolu s prírodným krásnom naplňať a naplniť svet zmyslom. Rovnocennosť neba a zeme (pozri Rúfus, 2008, s. 2 – 3) je kompozične vyjadrená dotykmi medzi nimi, ako aj medzi zemou a morom, ich vzájomným splývaním, prestupovaním či zrkadlením sa neba vo vode. Zakrivenie² horizontálnej línie Zeme asocjuje jej rozľahlosť. Horizont kopíruje znížené rozhranie medzi morom a zemou, ktorú zaplňajú detailné zobrazenia stebiel tráv i hláv vtáčat podľa vertikály. Vzniká zdanie plnosti sveta. Na výjav sa pozeráme zhora, smerom od horizontu Zeme, zdola sa dívame na to, čo vzrastá k nebu. Podobné asociácie navodzuje aj nízko položený úbežník³. Zrkadlenie sa neba vo vode zas symbolizuje ich vzájomnú blízkosť. Tú potvrdzuje aj prerastanie kvetenstva do neba (pozri Rúfus, 2008, s. 9), pričom dôraz sa kladie na detaily drobných kvetín. Otec, mama a deti spolu so psíkom, ako miniatúry, sa pohybujú po horizonte. A keďže je horizont posunutý bližšie k nebu, čo môže súvisieť so stvárnením (posvätnosti) rodiny, na svet sa dívame zhora a nadobúdame pocit rozľahlého zemského priestoru.

Obraz anjela môžeme spojiť s dynamickým, ale aj statickým princípom, keďže anjeli sú stvárňovaní ako lietajúce, vznášajúce sa bytosti (obraz i motív krídel a širokých nadýchaných sukien), ale aj ako odpočívajúce a stišujúce duchovné bytosti (pozri Rúfus, 2008, s. 5 – 6). V zobrazení rovnocennosti anjela a dieťaťa, ktorých figúry sledujú dve na sebe nezávislé vertikály a ktoré sú spojené dotykom dlaní, pôsobí dominantnejšie postava anjela v nadýchanej sukienke, aj keď nemá hmotnejší výraz. Jeho telo totiž dopĺňajú krídla a je stvárnený vo svetlých tónoch farieb.

Anjeli sú stvorenia obdivujúce krásno a tešiace sa z neho v prejave participácie na prírodnom krásne – kvetín a vločiek snehu (pozri Rúfus, 2008, s. 24, s. 26 – 27), sú to aj o bytosti obaľujúce (vystieľajúce) priestor a čas detstva duchovnom prostredníctvom ochrany dieťaťa a modlitby pre dieťa v medzipriestore a v medzičase zrenia. Rozprávka, modlitba a prírodný svet so svojimi etickými a estetickými momentmi disponujú potenciálom pôsobiť vo svojej najpriaznivejšej (najfantastickejšej, najmohúcnnejšej) a pritom najcitlivejšej podobe na senzibilitu dieťaťa. Farby a ich tóny sú tlmené a zemité, nebadateľne zastúpené sú biela a sivá (pozri detaily obrázkov kvetín, vločiek, oblakov a sivastý odtieň stmievajúcej sa či tmavej oblohy, biela býva označovaná za výraz absolútna, čistoty a svetla). Pozadie maľované na plátno je výsledkom harmonického ladenia farieb, ide o tlmené zelenkasté (symbolizujúce život a počiatok stvorenia), modrasté (reprezentujúce nebo i vodu, ba i nekonečno), hnedožlté tóny (zeme), ktoré sú nanášané kombinovanou technikou, no predovšetkým technikou akvarelu, takže vytvárajú zaujímavý éterický efekt (napr. efekt roztečeného neba, z ktorého sneží, pozri Rúfus, 2008, s. 26 – 27). Tvorí podklad, konečné pozadie (zemeguľu, zem ako horizont, ku ktorému dorastá či sa rozpína skúsenosť dieťaťa, pozri Rúfus, 2008, s. 2 – 3) pre stvárňované objekty (motívy) v popredí. Tie zobrazené predovšetkým technikou kresby sú dominantnou figúrou obrázku (pozri obrázky anjela a dieťaťa – obr. 1, rozprávkovej bytosti, páru sýkoriek, Rúfus, 2008, s. 5 – 6, s. 15, s. 28, s. 38) alebo z kompozičného hľadiska dominujú detaily vyplňajúce celý priestor strany či dvojstrany (pozri obrázky sveta s horizontom, sveta v kvetoch a obklopeného pastierskou kapsičkou, sveta rozprávky, Rúfus, 2008, s. 2 – 3, s. 9, s. 12 – 13, s. 16 – 17 a pod.). Už formát plátna predĺženého podľa horizontálnej osi posilňuje dojem rozľahlého sveta kvetín (pozri obr. 2). V ňom je

v netradičnom postavení, asi v jednej štvrtine plochy, stvárnené drobné dievčatko, ktoré sa hrá s bábou. Vizuálnym ohniskom sa stáva dievčatko s bábou, ktorej pohľad priťahuje pohľad pozorovateľa. Ohnisko kompozície sa zrovnoprávňuje s drobnými detailmi plochy, s kvietkami červenej farby. Zároveň sa uplatňujú svetlé okrové tóny farieb, ktoré zjednocujú pozadie obrazu. Výraznejšie farebné kontrasty sú príznačné pre objekty v popredí, povedzme kontrast medzi aktívnymi farbami (žltou a červenou) na pozadí tmavej (pasívnej) zelenej farby, ale aj kontrast medzi modrou a červenou farbou sukienky dieťaťa, anjela (pozri Rúfus, 2008, s. 38, s. 6). Prípadne ide o zvýraznenie detailov, zachytených krehkou líniou kresby, dominujúcich na obrázku, v pomere k žiarivej červenej alebo žltej farbe kvetov je použitá tlmená zelená farba pastierskej kapsičky a stoniek i listov kvetov a trávy (pozri Rúfus, 2008, s. 12 – 13, s. 9). V pomere k prírodnému krásu zastúpenému kvitnúcou korunou stromu v tlmených farbách je na sukienkach anjelov použitá žiarivá červená – symbolizujúca aktivitu – (pozri Rúfus, 2008, s. 24). Obrázok (pozri obr. 4) má znížený horizont, takže sa na svet koruny stromu a na nebo s anjelmi dívame zdola, čím sa posilňuje dojem rozľahlosti neba. Oporným bodom kompozície je strom, ktorý je zároveň dominantou plochy. Oproti plnosti a kráse prírody, oproti dynamike a mnohosti anjelského princípu sa zobrazuje ľudský prvok, participujúci na prírodnom i duchovnom aspekte bytia. Zastupuje ho figúra dievčatka, ktoré pozoruje so zdvihnutou hlávkou svet nad sebou.

V prípade kresby detí a rozprávkových bytostí sú postavy zvýrazňované použitím červenej, modrej, prípadne zelenej farby (podčiarkujú rôznorodosť detí a fantastických bytostí) na tlmenom pozadí svetlých bielych a hnedožltých, prípadne modrastých tónov (pozri Rúfus, 2008, s. 30 – 31, s. 16 – 17). Obrázok hrajúcich sa detí na zemi pod slnkom presahuje plochu strany a rozširuje ju o druhú, príp. tretiu stranu, čím sa násobí stvárnený priestor Zeme (pozri Rúfus, 2008, s. 30 – 32). Na obrázku dominuje slnko s ľudskou tvárou, ktoré pôsobí staticky, ale v pomere k nemu sú na ploche strany zobrazené drobné hrajúce sa deti, ktoré kompozíciu dynamizujú. Horizont je nezreteľný, no napriek tomu môže čiastočne usmerňovať zrak pozorovateľa smerom nadol, k zemi zaplnenej deťmi.

Hovoriť možno o koexistencii veľkého a malého, imaginatívneho a pravdepodobného, ako aj o neobvyklosti, prípadne fantastickosti proporcií, tvarov a postáv (*kalichy kvetov a v nich vločky – rozprávočky*, anjeli a pod.), čo vyplýva z reakcie na tému a problém básní, ale aj z drobnokresby a dôrazu na detail, a tak sa *miniaturná plocha* stane priestorom na otváranie sa zeme nebu a neba zemi, pre ich zrovnoprávňovanie a zduchovňovanie.

Využívajú sa pritom priestorové opozície popredia a pozadia, stvárňovaný prírodný svet na zemi je svetom otvoreným nebu a transcendentným momentom, ktoré vyplývajú zo (zámeru) stvorenia sveta. Zelený svet je plný živých bytostí (detí, anjelov, zvierat a kvetín), prírodné krásno je mystifikované, napr. svojím prerastaním k výškam neba na ploche zaokrúhľujúceho sa horizontu zeme, presnejšie na ploche mikropriestoru, vyplnením (dvoj)strany stromom a jeho „obývaním“ vtáčatami v nepomernej veľkosti a dopĺňaním anjelmi taktiež v nepomernej veľkosti, čím sa rozducháva fantastickosť zobrazenia. Avšak je aj poľudšťované a zduchovňované zasadzovaním detského alebo anjelského prvku do jeho štruktúry. Dochádza k zrovnoprávňovaniu dieťaťa a prírody, vtáčaťa a stromu, anjelov i detí a pod., čo sa výtvarne vyjadruje prostredníctvom symetrie tvarov, porovnateľných proporcií (anjel – dieťa) a veľkostí (dieťa – kvet) porovnávaných skutočností (pozri Rúfus, 2008, s. 12 – 13, pozri obr. 2).

Je pritom zrejmé, že oproti sukcesívnosti epickej výpovede sa stavia simultaneita ako výstavbový princíp lyriky, ktorý sa úročí aj vo výtvarne realizovanej výpovedi obrazu. A obraz ako autonómny významový celok nemá úlohu „prerozprávať príbeh“ za textom básne, ale chce byť jej *partnerom*. Báseň ako obraz životného problému sa tak v Rúfusovom prevedení, vo vzťahu k modlitbe a so zameraním na detského čitateľa, stáva rozhovorom s výtvarným obrazom, s anjelom strážnym z lásky a z úcty k blízkym i k prírodnému

životnému svetu a zemi i jej stvoreniam. Tento rozhovor je realizovaný s tušením o prítomnosti a sprítomňovaní toho, čo je očiam neviditeľné, čo je nezobraziteľné. Anjeli strážcovia nás majú viesť k dobrým myšlienkam a chrániť nás od zlého, modliť sa a prednášať naše modlitby Bohu, v čom tkvie ich funkcia – premostovať nebo a zem („*Hľa, ja pošlem pred tebou svojho anjela, aby ťa ochraňoval na ceste a doviedol ťa na miesto, ktoré som ti pripravil.*“ Ex 23, 20). V prípade básní modlitieb *Anjeličku, môj strážničku...* možno jednoznačne, už v nadväznosti na úvodné slová žánru prvej modlitby a vo väzbe na básnikovu nemožnosť *štylizovať sa* (pozri Rúfus, 1998, s. 130) v básni hovoriť o *premostovaní* individuálnej, v čase znovuobnovovanej (v pamäti) i sprostredkúvanej (básňou) skúsenosti a konvenčnej formy premieňanej na nekonvenčnú modlitbu každodennú s kvalitami esteticky účinného artefaktu. Potenciál riešiť problém (samota – prítomnosť všeobjímajúceho, starostlivého bdelého vedomia, neláska – prítomnosť citu lásky a dotyku matky a otca, ohrozenia – bezpečia, reality – jej vystieľania imaginatívnymi momentmi a ozmyslupňovania duchovnými princípmi, neprirodzenosť – prirodzenosť vecí a javov vo svete, nezakorenenosť – zakorenenosť vo svete a pod.), presnejšie predchádzať problémovému „zneniu“ života dieťaťa sa v nej realizuje v podobe subjektívnej intervencie subjektu básne a jeho lyrického druhu skúsenosti a poznania. Paradigmatický výstavbový princíp vo výpovedi o svete konfrontuje prvky a aj prostredníctvom obrazov (metafor, opakovacích figúr predovšetkým na úrovni vstupnej formuly básní) rozvíja obrazotvornosť, rozducháva cítenie a myslenie dieťaťa, pomáha ustrážiť svetelnosť a čistotu jeho sveta.

Už básnikovo *Venovanie* zbierky Božiemu dieťaťu využíva bohatú symboliku a metaforiku. Synekdochické pomenovanie dieťaťa ako *hlávky maličky* (Rúfus, 2008, s. 4), rozvíjané priradením dieťaťa k *Božím deťom* (ibid., s. 4), vyústi do poznania sprostredkovaného symbolom *srdca* a širšie metaforou „*máš v srdci svojho Strážničku*“ (ibid., s. 4), podľa ktorého nie je samo a nechcené. Oslovovanie dieťaťa, potenciálneho recipienta ukotveného prostredníctvom metafory „*pod modrou strechou neba*“ v domovskom priestore pod kuratelou všeobjímajúceho vedomia, vyúsťuje do výziev „*Buď teda šťastná, veselá*“ (ibid., s. 4), „*Stráž si v ňom (srdci, dopln. M. P.) svojho anjela, ako on stráží teba*“ (ibid., s. 4). Tým sa nastoľuje participačný vzťah medzi pozemským a nadpozemským svetom, medzi zemou a nebom, medzi dieťaťom a anjelom, navodzuje sa pocit zainteresovanosti na veciach z nášho (neprestajne sa rozširujúceho) dosahu.

Utvrdzujúci vzťah medzi nebom a zemou je vyjadrený básnickým obrazom a umocnený výtvarným stvárnením. Pravidelný rytmus a naučavý tón textu idú ruka v ruku. Účinok sémantickej stránky textu je zosilňovaný obrazmi s konkrétnym obsahom (hlávka, dieťa, srdce, anjel, strecha, nebo), ich zážitková hodnota rastie (prostredníctvom konotácií básnického obrazu) cez napojenia na detskú skúsenosť (postaviť dom so strechou, bývať pod strechou domu...), cez jej rozširovanie do duchovnej, teda zmyslovo neuchopiteľnej sféry, ale aj využívaním farebnosti. To, čo je neviditeľné či nezobraziteľné, pomáha (v kontúrach cez konotácie) dotvoriť slovo (básnický) obraz, to, čo je nevypovedateľné, pomáha dopovedať výtvarná zložka textu. Ide o dvojstranu – textovú časť, báseň a výtvarnú časť, obraz dieťaťa s anjelom, pričom sa využíva symbolika objatia malého väčším, dieťaťa a anjela ako centrálnych objektov na ploche strany s preferenciou zemitej (ukotvujúcej) farby v kontraste k svetlým (preduchovňujúcim) tónom tvárí.

Modlitba báseň *Anjeličku, môj strážničku, opatruj moju dušičku...* je prvou zo súboru prosebných básní. Spolu s obrazovou časťou na dvojstrane minimalizuje problémovosť sveta dieťaťa v závislosti od umocňovaných schopností duchovnej bytosti („*Anjeličku, môj strážničku, / unesieš ma na maličku / ako kvapku rosy*“, Rúfus, 2008, s. 7), teda opateru duše ako potenciálneho zdroja kolízií tematizuje ako úlohu naplniteľnú duchovne nelimitovanou bytosťou z viery a chcenia. Obrázok (pozri obr. 3), komunikujúci s básňou má podobu dvoch na ploche stránky súmerne stvárnených objektov, anjela a dieťaťa v kolíske. Z kompozičného

hládiska sú zobrazení podľa dvoch nezávislých vertikál. Farebne ich zjednocujú hnedožlté tóny farieb a oddeľuje ich, no pritom umocňuje pôsobivosť obrázku červená na rúchu anjela ako aktívneho strážcu. K zjednoteniu dochádza aj prostredníctvom jednoduchých (zaokrúhľujúcich) línií (svätožiary, zadného a predného štítu kolísky) harmonizujúcich či stabilizujúcich tento tichý svet (modlitby anjela a pokojného spánku dieťaťa). Ide o svet vzájomnej podobnosti v čistote a pokoji, dlane anjela zopnuté k modlitbe sú zárukou bezpečia a pokoja dieťaťa uloženého v kolíske. Modliaci sa anjel a dieťa v kolíske majú temer povahu ikony, *modlitby písanej farbami*, sakrálneho obrazu zobrazujúceho premostenie pozemského a nadpozemského sveta. Ikona má vizuálnymi, výtvarnými prostriedkami prehĺbiť duchovnosť, umožňuje *uzrieť viditeľné vyjadrenie neviditeľného, tajomného či duchovného sveta*. Ďalšie z básní tematizujú pozitívne prejavy rodinného života dieťaťa a života prírody a Zeme, rozdúchavanú citovú skúsenosť, aby ju ustrážili pre večnosť. Spomedzi jednotlivých básní modlitieb ešte vyberáme v súlade s naším zámerom báseň *Anjeličku, môj strážničku, opatruj moju babičku*. Báseň je napísaná na ploche jednej strany, no spolu s obrazovou časťou zaplňajú štyri stránky. Dvojstrana (pozri obr. 5), ktorú ilustrovala Jana Kiselová-Siteková v nadväznosti na túto modlitbu báseň rozkryla široký priestor pre fantáziu. Vedľa seba a potom v radoch, simultánne radí kalichy kvetov a v nich pestrofarebné rôznorodé vložky, *rozprávočky* na modrastom pozadí neba. Plocha dvojstrany organizovaná podľa horizontály vytvára priestor pre rozľahlý imaginatívny svet, ktorý možno zviazať so zemou „len“ cez obrazy kalichov kvetín. V mikropriestore kalicha, nosiča malého sveta rozprávky sa umocňuje a rozohráva hra fantázie. Oproti sukcesívnosti epického príbehu sa na obrázku využíva výtvarná skratka, za príbeh rozpráva obraz centrálnych figúrok príbehu. Fantazijné a duchovné momenty zachytené na ploche dvojstrany prenikajú aj do domovského pozemského priestoru, čo sa výtvarne realizuje ako prienik minimalizovanej fantastickej figúrky na plochu tretej strany, plochu s pozadím steny s namaľovanou vzorkou.

Lyrický subjekt tejto prosebnej básne je ešte úspornejší vo výraze. V čase overovaná skúsenosť subjektu básne podmieňuje tušenie o možnosti životného problému. Subjekt očakáva problém v perspektíve, no rieši ho či zmierňuje prostredníctvom modlitby už teraz. Ľudský svet je limitovaný konečnosťou, no pre nekonečno a s ním zviazané hodnoty sa možno vo viere rozhodnúť, a tak prelomiť konečnosť do nekonečna. Takže problém tejto básne, ba i ďalších Rúfusových básní netkvie v bezprostrednom ohrození či obmedzení života, ale v potrebe umocniť silu viery, rozdúchávať ju z potreby hatiť limity života pre dobro a krásu, ale vlastne pre krásu a dobro, lebo sú jedným. Paradigmatický princíp sa uplatní pri výstavbe veršov, pri priradovaní kalichov kvetín do paralelných radov vo výtvarnej realizácii, na úrovni celkov básní, pri opakovaní vstupnej formuly modlitby, pri vzniku metafory. Tu sa primeriavajú a premeriavajú možnosti usúvzťažnenia prírodnej a rozprávkovej fantastiky, násobí sa a „nadýchava“ potenciál fantastických, ale vlastne duchovných skutočností, svety snehových vločiek sa stávajú v metafore svetmi rozprávok, štrbina medzi pozemským a nadpozemským sa vyplní. Za jej vystieľaním stojí múdrosť človeka, získaná v čase a odovzdávaná z generácie na generáciu aj prostredníctvom rozprávky, aj prostredníctvom modlitby, aj prostredníctvom básne, v trojjednosti ich spolubytia v Rúfusovom básnickom výraze, vo farebnom i posvätnom obraze detstva. Básne sú i chválou a radostnou oslavou života znásobeného dobrom a krásou, sú pripodobnením života nebu, čo sa aj v nadväznosti na ľudovú múdrosť znovupripomína v strofách básne venovanej babičke – „*Koľko sneh má vločiek,/ toľko pozná starká naša/ krásnych rozprávočiek.// A keď mi ich rozpráva,/ nezaspím,/ jój, kdeby!// Ako taký anjeliček/ bývam v siedmom nebi.*“ (Rúfus, 2008, s. 19)

Dopovedzme o súhre slova a obrazu, o spolubytí básnického obrazu a obrazu stvárneného farbami a tvarmi. Konštanty básnického a výtvarného spôsobu stmieľovania pozemského a nebeského sveta sú síce vo svojich prostriedkoch odlišné, ale vo svojich

zámeroch a dosahoch sú stratégiami rovnakého druhu. Chodia po podloží svojho rodu (modlitba, rozprávka – plátno, hnedožlté, zelené, zemité a modrasté tóny farieb), rastú k nedozerým výškam cez svoju kultúrnu víziu skutočnosti (jazyk, slovo, motív anjela, dieťaťa a pod. – výtvarná reč, obraz s *jemnou farebnosťou a ľahkými líniami*, motív anjela, dieťaťa a pod.), aby ju uchovávali v jej „páperovej“ (ľahučkej a krehkej) podobe pre detstvo, aby ju videním večnosti rozhojnili pre Večnosť.

Poznámky

1 Aj na Monetových malbách lekien sa zviditeľňuje „spôsob, vďaka ktorému sa zdá, že oblaky a kvety zaberajú rovnaké miesto.“ (Danto, 2008, s. 140)

2 Zakrivenie horizontálnej línie spochybňuje aj stabilné postavenie človeka na Zemi (pozri Kentová, 1996, s. 26).

3 Úbežník: „V maliarstve založenom na lineárnej perspektíve je to jediný bod na horizonte, v ktorom sa zbiehajú všetky línie ustupujúce od diváka.“ (Kentová, 1996, s. 62)

Literatúra

BÁBIKOVÁ, Marta. 2009. Obrázok je rovnocenný partner textu. Rozhovor s ilustrátorkou Janou Kiselovou-Sitekovou. In: *Knižná revue 2009/21* [online]. 14. 10. 2009 [cit. 2010-08-26]. Dostupné na internete: <http://www.litcentrum.sk/49402>

DANTO, C. Arthur. 2008. *Zneužitie krásy. Estetika a pojem umenia*. Preložil: J. Cseres. 1. vydanie. Bratislava: Kalligram 2008.

KENTOVÁ, Sarah. 1996. *Umenie zblízka – kompozícia*. Preložila: J. Račková. 1. vydanie. Bratislava: PERFEKT 1996.

MANGUEL, Alberto. 2008. *Čtení obrazů. O čem přemýšlíme, když se díváme na umění?* 1. vydanie. Brno: Host 2008.

RÚFUS, Milan. 2008. *Anjeličku, môj strážničku*. Ilustrovala: Jana Kiselová-Siteková. Bratislava: Vydavateľstvo BUVIK 2008.

RÚFUS, Milan. 1998. *Rozhovory so sebou a s tebou I. (z rokov 1965 – 1991)*. 1. vydanie. Bratislava: Vydalo Národné literárne centrum 1998.

Abstract

Prayer light as a feather

In this paper we consider about cooperation's possibilities of image and text in the collection of poems of Milan Rúfus (*Anjeličku, môj strážničku*). In the collection of poetic prayers the dialogue between a word and the image of illustrator Jana Kiselová-Siteková is playing. Through the interpretative processes and intrusions into poetry as the image of life problems and to artistically realized image we emphasize that "interview" of the poet and illustrator is realized by a notion of presence of something what is invisible to the eye.

Príloha:

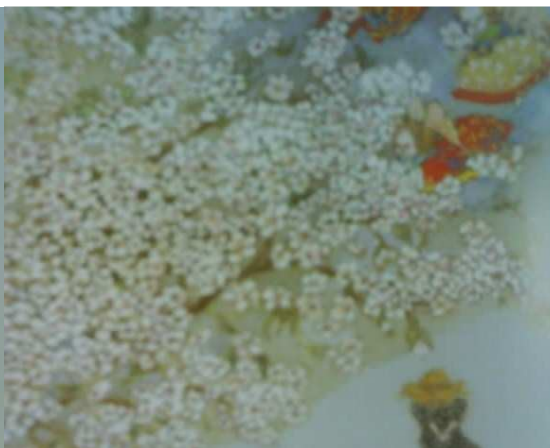
1

2

3

4

5